

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ των ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ: ΚΡΙΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ για την ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ της ΑΝΑΛΥΣΗΣ τους

Ηλίας Ζαφειρόπουλος
Senior Manager - GRANT THORNTON

Βασικός στόχος της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων είναι η διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων οι οποίες αφορούν την αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων που χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η χορήγηση πιστώσεων, η επιλογή επενδύσεων, η αμοιβή στελεχών και εργαζομένων.

Η λεπτομερής γνώση χρηματοοικονομικής λογιστικής αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για έναν αναλυτή, γιατί η γνώση αυτή θα του επιτρέψει να αναγνωρίσει τις ελλείψεις των δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων, να αναζητήσει πληροφορίες και να προσαρμόσει τα λογιστικά μεγέθη προκειμένου να αντεπεξέλθει στους σκοπούς της ανάλυσής του.

Σκοπός των Οικονομικών Καταστάσεων

Σύμφωνα με το πρώτο πρότυπο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, οι οικονομικές καταστάσεις είναι μία δομημένη οικονομική παρουσίαση της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί από αυτή. Η επιδίωξη των οικονομικών καταστάσεων είναι να παρέχουν πληροφορίες οι οποίες είναι σχετικές με την οικονομική θέση, την απόδοση και τις ταμιακές ροές της επιχείρησης, που είναι χρήσιμες σε μια ευρεία ομάδα χρηστών προκειμένου με την αξιοποίησή τους να λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις δείχνουν επίσης τα αποτελέσματα της διαχείρισης των οικονομικών πόρων που έχουν διατεθεί στη Διοίκηση.

Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τα ακόλουθα στοιχεία μιας επιχείρησης:

- (α) τα περιουσιακά στοιχεία,
- (β) τις υποχρεώσεις,
- (γ) τα ίδια κεφάλαια,
- (δ) τα έσοδα και τα έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των κερδών και ζημιών και,
- (ε) τις ταμιακές ροές.

Αυτές οι πληροφορίες, παράλληλα με άλλες πληροφορίες στο Προσάρτημα των οικονομικών καταστάσεων, βοηθούν τους χρήστες να προεκτιμήσουν τις μελλοντικές ταμιακές ροές της επιχείρησης και ειδικότερα το χρόνο και τη βεβαιότητα της δημιουργίας Ταμιακών διαθεσίμων και Ταμιακών ισοδύναμων.

Στοιχεία που Συνθέτουν τις Οικονομικές Καταστάσεις κατά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Οι πληροφορίες οι οποίες παρέχονται ανωτέρω περιλαμβάνονται στα ακόλουθα συνθετικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων:

- (α) ισολογισμό,
- (β) κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων,
- (γ) κατάσταση που να παρουσιάζει:
  - (i) είτε όλες τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων, είτε
  - (ii) τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από συναλλαγές με τους μετόχους και από διανομές στους μετόχους,
- (δ) κατάσταση Ταμιακών ροών, και
- (ε) λογιστικές αρχές και επεξηγηματικές σημειώσεις.

Πέρα από τις οικονομικές καταστάσεις, οι επιχειρήσεις προτρέπονται να παρουσιάζουν, μια χρηματοοικονομική επισκόπηση από τη διοίκηση τους, που να περιγράφει και να επεξηγεί τα κύρια χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής απόδοσης και της οικονομικής θέσης της επιχείρησης, καθώς και τις κύριες αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει. Η έκθεση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει μια επισκόπηση:

(α) Των κύριων παραγόντων και επιδράσεων που προσδιορίζουν την απόδοση της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολών στο περιβάλλον, στο οποίο αυτή δραστηριοποιείται, της ανταπόκρισης της επιχείρησης σε αυτές τις μεταβολές και την επίδρασή τους, καθώς και της πολιτικής της επιχείρησης για επενδύσεις προς διατήρηση και ενίσχυση της απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής της για τα μερίσματα.

(β) Των πηγών κεφαλαιοδότησης της επιχείρησης και των πολιτικών κεφαλαιακής διάρθρωσης και διαχείρισης των κινδύνων της.

(γ) Της δυναμικής και των πόρων της επιχείρησης, η αξία των οποίων δεν αντανακλάται στον ισολογισμό, σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Πολλές επιχειρήσεις παρουσιάζουν, πέραν από τις οικονομικές καταστάσεις, πρόσθετες καταστάσεις, όπως περιβαλλοντολογικές εκθέσεις και καταστάσεις προστιθέμενης αξίας, ειδικώς σε κλάδους όπου οι περιβαλλοντικοί παράγοντες είναι σημαντικοί και όπου οι εργαζόμενοι θεωρούνται ότι είναι μια σημαντική ομάδα χρηστών. Οι επιχειρήσεις προτρέπονται να παρουσιάζουν τέτοιες πρόσθετες καταστάσεις, αν η διοίκηση πιστεύει ότι θα βοηθήσουν τους χρήστες να πάρουν οικονομικές αποφάσεις.

Ευθύνη για τις Οικονομικές Καταστάσεις

Τόσο ο Κ.Ν. 2190/1920, όσο και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και οι αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης αναγνωρίζουν ότι την ευθύνη κατάρτισης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης φέρει το Διοικητικό Συμβούλιο ή/και κάποιο άλλο όργανο της διοίκησης της.

Ο Ρόλος του Ελεγκτή των Οικονομικών Καταστάσεων

Το αντικείμενο ενός ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων είναι η έκφραση γνώμης του ελεγκτή για το αν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί, από όλα τα ουσιώδη θέματα, με βάση ένα πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων.

Παρά το γεγονός ότι η γνώμη του ελεγκτή ενισχύει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, ο χρήστης τους δεν πρέπει να υποθέσει ότι η ελεγκτική γνώμη είναι μια επιβεβαίωση και της μελλοντικής βιωσιμότητας της εταιρείας, ή της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας με τις οποίες έχουν αντιμετωπισθεί οι υποθέσεις της εταιρείας από την διοίκησή της.

Λογική Επιβεβαίωση

Ο έλεγχος, σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα, πρέπει να είναι σχεδιασμένος έτσι ώστε να παρέχει λογικές επιβεβαιώσεις ότι οι οικονομικές καταστάσεις λαμβανόμενες ως σύνολο είναι ελεύθερες από «ουσιώδη» λάθη.

Η έννοια του «ουσιώδους λάθους» είναι ένα κρίσιμο όριο το οποίο χρησιμοποιούν οι ελεγκτές των οικονομικών καταστάσεων και πρέπει οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αντιλαμβάνονται την έννοια και τη χρήση του. Η πληροφορία λοιπόν θεωρείται «ουσιώδης» όταν η παράλειψή της ή η λανθασμένη διατύπωσή της μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών οι οποίες, λαμβάνονται με βάση τις οικονομικές καταστάσεις.

Από την άλλη, λογική επιβεβαίωση είναι εκείνη η βασική ελεγκτική αρχή με την οποία ο ελεγκτής συγκεντρώνει εκείνες τις ελεγκτικές αποδείξεις οι οποίες είναι απαραίτητες για να σχηματίσει γνώμη.

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει τέλος να γνωρίζουν ότι ο ελεγκτής δεν μπορεί να παράσχει απόλυτη επιβεβαίωση διότι υπάρχουν ενδογενείς περιορισμοί σε έναν έλεγχο, οι οποίοι επιδρούν στην ικανότητά του να εντοπίσει ουσιώδη λάθη. Οι περιορισμοί αυτοί είναι αποτέλεσμα παραγόντων όπως:

- (α) η χρήση δειγματοληψίας στον έλεγχο του,
- (β) ενδογενείς περιορισμοί του εσωτερικού ελέγχου (π.χ. η πιθανότητα να υπάρχουν υπερβάσεις της διοίκησης, ή ακόμα και απάτη),
- (γ) το γεγονός ότι οι περισσότερες ελεγκτικές αποδείξεις είναι “πειστικές” και όχι “συμπερασματικές”.

Προσέγγιση των Χρηστών των Οικονομικών Καταστάσεων

Ο αναγνώστης των οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να έχει βασικές γνώσεις λογιστικής, ώστε να αντιλαμβάνεται το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων και επίσης, να έχει τη δυνατότητα να αντιλαμβάνεται το περιεχόμενο των σημειώσεων της εταιρείας στον Ισολογισμό, καθώς και των παρατηρήσεων των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Ειδικά οι τελευταίες είναι κρίσιμες, καθώς αναφέρουν αποκλίσεις της εταιρείας από τις αρχές σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων και οι τελευταίες θα πρέπει να αναμορφωθούν με τις παρατηρήσεις αυτές, ώστε να είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία.

Ελεγκτικά Θέματα και Αποκλίσεις που Εντοπίζονται στην Εφαρμογή των Λογιστικών Αρχών και της Εμπορικής Νομοθεσίας

Οι κυριότερες παρατηρήσεις που αναφέρονται συχνά σε πιστοποιητικά ελέγχου μπορούν να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

1) Μέθοδος Απογραφής

Η αλλαγή μεθόδου απογραφής θεωρείται ότι είναι παρέκκλιση από τη θεμελιώδη προϋπόθεση της πάγιας εφαρμογής των ίδιων λογιστικών αρχών και μεθόδων. Έτσι αν για παράδειγμα έχει αλλάξει η μέθοδος αποτίμησης των αποθεμάτων (από FIFO σε μέση τιμή, ή αν η απόσβεση των παγίων περιουσιακών στοιχείων μεταβλήθηκε από τη

μέθοδο της σταθερής στη φθίνουσα), αυτό θεωρείται ότι είναι μια αλλαγή της μεθόδου απογραφής. Η μεταβολή της μεθόδου απογραφής από τη μια χρήση στην άλλη μπορεί να επηρεάσει το κόστος της χρήσης και να αυξήσει ή να μειώσει τα αποτελέσματα, χωρίς η αλλαγή αυτή να προέρχεται από την δραστηριότητα της επιχείρησης, και για το λόγο αυτό οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να λαμβάνουν γνώση των αλλαγών αυτών.

2) Αλλαγή Συντελεστών Απόσβεσης

Η αλλαγή των συντελεστών απόσβεσης δεν θεωρείται ότι είναι μια αλλαγή της μεθόδου απογραφής αλλά ότι μεταβάλλει την εκτίμηση που έχει σχηματίζει η διοίκηση της εταιρείας για τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής ενός παγίου. Αν η εταιρεία εκτιμήσει ότι τα πάγια στοιχεία της πρέπει να αποσβένονται πιο γρήγορα, αυτό θα έχει ως συνέπεια την αύξηση του κόστους και τη μείωση των καθαρών κερδών. Βέβαια στην Ελληνική πραγματικότητα, η αλλαγή των συντελεστών απόσβεσης συνήθως προκύπτει από μία με βάση νόμου απόφαση, και όχι ως επιλογή της διοίκησης. Έτσι πρόσφατα, με το Π.Δ. 299/2003, δόθηκε στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να επιλέξουν από ένα εύρος συντελεστών απόσβεσης, αυτόν που αρμόζει περισσότερο στη δραστηριότητα και τη φύση των παγίων της επιχείρησης. Στις περιπτώσεις αυτές, η εταιρεία αναφέρει σε σημείωσή της το ύψος της επίδρασης της αλλαγής αυτής στις οικονομικές καταστάσεις.

3) Αναπροσαρμογή Αξίας Ακινήτων

Η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων η οποία γίνεται κάθε τέσσερα χρόνια με βάση το νόμο 2065/1992 δεν θεωρείται ότι είναι αλλαγή μεθόδου απογραφής, καθώς αποσκοπεί στη διόρθωση της υποτιμημένης αξίας με την οποία εμφανίζονται τα ακίνητα. Η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων συνήθως έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της αξίας με την οποία εμφανίζονται τα πάγια (γήπεδα – οικοπέδα) στον ισολογισμό από χρήση σε χρήση, χωρίς όμως να έχει γίνει απόκτηση νέων παγίων. Αντίστοιχα, υπάρχει μια μεταβολή στην αξία των ιδίων κεφαλαίων, ίση με την υπεραξία της αναπροσαρμογής των ακινήτων, η οποία δεν εμφανίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων και στον πίνακα διάθεσης.

Παρά το γεγονός ότι δεν είναι αλλαγή μεθόδου απογραφής, στο πιστοποιητικό του ορκωτού ελεγκτή ή σε σημείωση της εταιρείας πρέπει να αναφέρεται η αλλαγή που έχει επέλθει στην αξία κτήσης, στο αναπόσβεστο υπόλοιπο και στις αποσβέσεις της τρέχουσας χρήσης.

Με τον πρόσφατο νόμο 3229/2004 (ο οποίος συνέχισε το σκεπτικό του προηγούμενου άρθρου 28 Ν.3091/2002) επιτρέπεται η αναπροσαρμογή στην εύλογη αξία τους της αξίας των ακινήτων, ετησίως αρχόμενης από τους ισολογισμούς της 31.12.2003. Η εύλογή τους αξία θα λαμβάνεται αυτή που προσδιορίζεται από επαγγελματίες εκτιμητές και απεικονίζει την πραγματική αξία του ακινήτου. Η αναπροσαρμογή αυτή της αξίας των ακινήτων δεν αποτελεί αλλαγή μεθόδου απογραφής, καθώς προβλέπεται από ειδικό νόμο και είναι προαιρετική, ούτε παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 43 του Κ.Ν.2190/1920 (όπου προβλέπεται αναπροσαρμογή με βάση ειδικό νόμο). Παρόλα αυτά η εταιρεία πρέπει να διατυπώνει σημείωση και να επισημαίνει τις μεταβολές που επήλθαν στα διάφορα κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων, ενώ και ο ελεγκτής παραθέτει στο πιστοποιητικό του σημείωση για τις μεταβολές που επέρχονται λόγω αυτής της μεταβολής.

4) Εσφαλμένη Εφαρμογή Μεθόδου Απογραφής

Στην περίπτωση κατά την οποία στην προηγούμενη χρήση έγινε λανθασμένη εφαρμογή μεθόδου απογραφής, ενώ στην τρέχουσα έγινε ορθή εφαρμογή, τότε θα πρέπει να γίνεται γνωστοποίηση των ποσών με τα οποία θα είχαν επηρεαστεί τα

αποτελέσματα είτε θετικά είτε αρνητικά και στις δύο χρήσεις, αν η εφαρμογή της μεθόδου απογραφής γινόταν ορθά και στις δύο αυτές χρήσεις, έτσι ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να λάβει γνώση του ύψους της διόρθωσης των κονδυλίων και να απομονώσει τις μεταβολές αυτές από τις μεταβολές που προήλθαν από τις συναλλακτικές δραστηριότητες.

Στην περίπτωση όπου στην τρέχουσα χρήση η εφαρμογή της μεθόδου απογραφής δεν είναι ορθή, σε αντίθεση με την προηγούμενη χρήση, τότε θα πρέπει να γίνει αναφορά του ποσού κατά το οποίο επηρεάζονται τα αποτελέσματα και τα συγκεκριμένα κονδύλια του ισολογισμού της ελεγχόμενης χρήσης.

5) Φορολογικός Έλεγχος

Στην πλειονότητα των εταιρειών δεν έχει διενεργηθεί φορολογικός έλεγχος για την χρήση στην οποία παρέχεται το πιστοποιητικό έλεγχου. Σε αυτές τις περιπτώσεις γνωστοποιείται ότι η εταιρεία δεν έχει ελεγχθεί για τις συγκεκριμένες χρήσεις και ως εκ τούτου οι φορολογικές της υποχρεώσεις δεν έχουν καταστεί οριστικές. Για το λόγο αυτό ο αναγνώστης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ότι στο μέλλον είναι πολύ πιθανό να προκύψουν επιβαρύνσεις οι οποίες θα επηρεάσουν τη δυνατότητα για διανομή κερδών.

Στην άλλη περίπτωση όπου στη διάρκεια της χρήσης έχει διενεργηθεί φορολογικός έλεγχος ο οποίος αφορούσε προηγούμενες χρήσεις, γνωστοποιείται το ποσό διαφοράς φόρου εισοδήματος το οποίο επιβαρύνει τη λογιστική καθαρή θέση της εταιρείας, καθώς και το ποσό των προστίμων και προσαυξήσεων το οποίο έχει επιβαρύνει τα έκτακτα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων, στο πίνακα αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρείας.

6) Προβλέψεις για Όλους τους Κινδύνους

Σύμφωνα με επιμέρους διατάξεις των άρθρων 42ε και 43 του Κ.Ν.2190/1920, οι οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας πρέπει να εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας. Για το λόγο αυτό πρέπει στις περιπτώσεις που ο ελεγκτής της εταιρείας διαπιστώνει ότι δεν έχουν ληφθεί οι απαραίτητες προβλέψεις να κάνει ειδική νύξη στο πιστοποιητικό του. Οι προβλέψεις μπορούν αφορούν πέντε σημαντικές κατηγορίες:

α. Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης

Οι δύο βασικοί λόγοι οι οποίοι επιβάλλουν το σχηματισμό πρόβλεψης για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία είναι: α) ότι ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα πρέπει να απεικονίζουν την πραγματική εικόνα όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη παράγραφο, και β) ότι το ποσό της αποζημίωσης που θα καταβληθεί στους αποχωρήσαντες για συνταξιοδότηση ή λόγω απολύσεως, να μην επιβαρύνει εξ' ολοκλήρου τη χρήση της αποχώρησης, αλλά τις χρήσεις που παρέχεται η εργασία και να έχει τον ίδιο κοστολογικό χειρισμό με τις αποδοχές των οποίων αποτελεί παρακολούθημα. Οι παρατηρήσεις των ελεγκτών σχετικά με το σχηματισμό πρόβλεψης προσωπικού αναφέρουν το ποσό της πρόβλεψης προσωπικού που αφορά τη χρήση και θα έπρεπε να επιβαρύνει τα αποτελέσματά της, όσο και το συνολικό ποσό της πρόβλεψης που θα έπρεπε να έχει λογιστικοποιηθεί. Το συνολικό αυτό ποσό είναι και αυτό το οποίο θα επιδράσει αρνητικά και θα μειώσει τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας αν λογιστικοποιηθεί.

β. Προβλέψεις για υποτιμήσεις ενσώματων περιουσιακών στοιχείων

Στις περιπτώσεις που η αποτίμηση ενός στοιχείου παγίου περιουσιακού στοιχείου είναι χαμηλότερη μεταξύ της τιμής κτήσης ή του κόστους ιδιοκατασκευής και της

τρέχουσας τιμής του, τότε η εταιρεία θα πρέπει να σχηματίζει πρόβλεψη υποτίμησής του. Σε αντίθετη περίπτωση ο ελεγκτής αναφέρει στο πιστοποιητικό που χορηγεί το ποσό της πρόβλεψης το οποίο σύμφωνα με την γνώμη του θα έπρεπε να σχηματισθεί και να βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης γνωστοποιώντας έτσι τη «δίκαιη» αξία των περιουσιακών στοιχείων αλλά και την επίδραση στα αποτελέσματα που δημιούργησε η υποτίμηση.

γ. Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

Το άρθρο 43, παρ.8, εδ. α, αναφέρει ότι οι απαιτήσεις οι οποίες είναι ανεπίδεκτες είσπραξης πρέπει να αποσβένονται στο σύνολό τους, ενώ αυτές που είναι επισφαλούς είσπραξης πρέπει να απεικονίζονται στον ισολογισμό με την πιθανή τους αξία κατά το χρόνο που θα εισπραχθούν. Σε πολλές περιπτώσεις, ο ελεγκτής διατυπώνει επιφύλαξη για το ύψος της πρόβλεψης που έχει σχηματίσει η ίδια η εταιρεία και διατυπώνει την άποψη ότι ο σχηματισμός επιπρόσθετης πρόβλεψης είναι αναγκαίος. Αυτό σημαίνει ότι οι απαιτήσεις που απεικονίζει η εταιρεία στον ισολογισμό δεν είναι όλες εισπράξιμες και ως εκ τούτου το ποσό το οποίο δεν μπορεί να εισπραχθεί θα πρέπει να διαγραφεί. Η διαγραφή αυτή επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης και μέσω αυτών μειώνει τα ίδια κεφάλαια.

δ. Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές προκύπτουσες κατά την αποτίμηση απαιτήσεων υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα

Κατά την αποτίμηση των απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα είναι πιθανό να προκύψουν χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, οι οποίες πρέπει να καταχωρούνται στα αποτελέσματα της χρήσης. Επίσης, είναι πιθανό να προκύψουν συναλλαγματικές διαφορές κατά την αποτίμηση υποχρεώσεων από δάνεια ή πιστώσεις σε ξένο νόμισμα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την απόκτηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Οι συναλλαγματικές διαφορές σε αυτή την περίπτωση καταχωρούνται στα έξοδα πολυετούς απόσβεσης και αποσβένονται ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια του δανείου.

ε. Προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα

Ανάλογα τέλος με τις ιδιάζουσες περιπτώσεις κάθε επιχείρησης, μπορεί να είναι αναγκαίος ο σχηματισμός πρόβλεψης για κάποιο ειδικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει ή έξοδο στο οποίο να υποβληθεί η εταιρεία στο μέλλον. Τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να είναι μια δικαστική διαμάχη, απαιτήσεις από πελάτες, κ.ά.. Όταν η εταιρεία θεωρεί ότι είναι πιθανό να προκύψει επιβάρυνση στο μέλλον κατά την οριστικοποίηση αυτών των περιπτώσεων, θα πρέπει να δημιουργήσει σχετική πρόβλεψη, ώστε να καλύψει την αρχή της συντηρητικότητας κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

Και στις περιπτώσεις αυτές, αν ο ελεγκτής σχηματίσει τη γνώμη ότι η υπάρχουσα πρόβλεψη δεν είναι ικανοποιητική ή ότι είναι χρήσιμο για τους αναγνώστες να λάβουν ιδιαίτερη γνώση του σχηματισμού της πρόβλεψης, τότε ο ελεγκτής μπορεί να κάνει αναφορά στο πιστοποιητικό του για το ύψος της σχηματισθείσας πρόβλεψης.

στ. Σχηματισμός υπερπροβλέψεων

Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν είναι επιτρεπτός ο σχηματισμός μεγαλύτερων προβλέψεων από ότι είναι εύλογο, καθώς φαλκιδεύεται η διανομή πραγματικών κερδών.

7) Συνέχιση της Δραστηριότητας της Εταιρείας

Ο Κ.Ν.2190/1920 (άρθρα 47 και 48) λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα όταν τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας μειωθούν κάτω από ένα συγκεκριμένο ποσοστό επί του μετοχικού κεφαλαίου. Η ουσία της διάταξης αυτής είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς με τις διατάξεις αυτές του Κ.Ν.2190/1920 προστατεύονται ιδιαίτερα οι μέτοχοι, αλλά και οι τρίτοι, είτε αυτοί είναι προσωπικό της επιχείρησης είτε προμηθευτές και οποιοδήποτε άλλοι.

Και στις δύο πάντως περιπτώσεις που αναφέρονται στη συνέχεια, το ποσοστό υπολογισμού λαμβάνεται αφού ληφθούν όλες οι σημειώσεις της εταιρείας στον

ισολογισμό και οι παρατηρήσεις του ελεγκτή στο πιστοποιητικό του, και γίνουν οι αναγκαίες αναμορφώσεις των κονδυλίων και της καθαρής λογιστικής θέσης.

Συγκεκριμένα:

α. Ίδια κεφάλαια μικρότερα από το 1/2 του μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 47 Κ.Ν.2190/1920).

Στην περίπτωση αυτή, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση, μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από τη λήξη της χρήσης, που θα αποφασίσει τη λύση της εταιρείας ή την υιοθέτηση άλλου μέτρου.

β. Ίδια κεφάλαια μικρότερα από το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 48 Κ.Ν.2190/1920)

Στην περίπτωση αυτή, το Υπουργείο Εμπορίου ανακαλεί την σύσταση της εταιρείας, εκτός αν η Γενική Συνέλευση η οποία θα εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις αυξήσει το μετοχικό κεφάλαιο ή λάβει κάποιο άλλο μέτρο.

8) Απόσβεση Ζημιών Αποτίμησης Συμμετοχών

Με φορολογική διάταξη (άρθρο 37, Ν.2874/2000), η ζημιά από αποτίμηση μετοχών εισηγμένων στο χρηματιστήριο ή η ζημιά από πώληση αυτών επιτρέπεται να καταχωρηθεί στα έξοδα πολυετούς απόσβεσης και να εκπέσει ισόποσα σε πέντε χρήσεις. Με το τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις, μια ζημιά η οποία αφορά την τρέχουσα χρήση, να την μετακυλήσουν σε επόμενες, βελτιώνοντας έτσι τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης και επιβαρύνοντας ισόποσα τα αποτελέσματα των μελλοντικών χρήσεων.

Ο χειρισμός αυτός, παρά το ότι επιτρέπεται σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, εντούτοις είναι αντίθετος με τις βασικές λογιστικές αρχές και τον Κ.Ν.2190/1920, και ως εκ τούτου, ο ελεγκτής αναφέρει στο πιστοποιητικό την παρέκκλιση αυτή, καθώς και το ποσό το οποίο δεν αφορά την κλειόμενη χρήση αλλά τις προηγούμενες.

9) Συμμετοχές σε Εταιρείες μη Εισηγμένες στο Χρηματιστήριο

Στις περιπτώσεις όπου η εταιρεία έχει συμμετοχή σε εταιρείες οι οποίες δεν είναι εισηγμένες σε Χρηματιστήριο, η αποτίμησή τους πρέπει να γίνεται με βάση τον πιο πρόσφατα συνταγμένο Ισολογισμό. Για το σκοπό αυτό, ο ισολογισμός αυτός θα πρέπει να αναμορφώνεται με βάση τις παρατηρήσεις που έχει διατυπώσει ο ελεγκτής. Σε κάθε περίπτωση αν η τρέχουσα λογιστική αξία της συμμετοχής είναι χαμηλότερη από την αξία κτήσης θα πρέπει να σχηματίζεται πρόβλεψη υποτίμησης. Με την αναμόρφωση αυτή των συμμετοχών στην πραγματική λογιστική τους αξία, επιτυγχάνεται η ορθή απεικόνισή τους στον Ισολογισμό.

10) Απόσβεση Χρεωστικών Διαφορών

Σε δύο πρόσφατες περιπτώσεις, η ανατίμηση των ισοτιμιών των ξένων νομισμάτων (δολάριο και ιαπωνικό γεν) ήταν τέτοια, ώστε οι προκύπτουσες συναλλαγματικές διαφορές ήταν σημαντικές και με φορολογικές διατάξεις επιτράπηκε η απόσβεση των προκύπτουσών συναλλαγματικών διαφορών σε τρία χρόνια.

Με τον τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μετακυλήσουν στο μέλλον μια ζημιά η οποία αφορά την τρέχουσα χρήση, βελτιώνοντας τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης και επιβαρύνοντας ισόποσα τα αποτελέσματα των μελλοντικών χρήσεων.

Στις περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις ακολούθησαν αυτές τις φορολογικές διατάξεις, οι ελεγκτές αναφέρουν στο πιστοποιητικό το ποσό των συναλλαγματικών διαφορών, οι οποίες έχουν μεταφερθεί σε δαπάνες πολυετούς απόσβεσης, το ποσό των αποσβέσεων

το οποίο επιβαρύνει την τρέχουσα χρήση και το ποσό των σωρευμένων αποσβέσεων που επιβάρυνε τις προηγούμενες χρήσεις.

11) Δάνεια – Πιστώσεις προς Ιδρυτές, Μετόχους, Μέλη Δ.Σ., Διευθυντές

Μία άλλη περίπτωση παρατήρησης, η οποία απαντάται στα πιστοποιητικά των ελεγκτών είναι σχετική με το άρθρο 23α του Κ.Ν.2190/1920. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η παροχή δανείων και η παροχή πιστώσεων προς ιδρυτές, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, γενικούς διευθυντές ή διευθυντές της εταιρείας, καθώς και συγγενικά πρόσωπα μέχρι τρίτου βαθμού με οποιαδήποτε τρόπο, ή η παροχή εγγυήσεων υπέρ αυτών απαγορεύεται απολύτως και είναι άκυρα. Στις περιπτώσεις αυτές στο πιστοποιητικό του ελεγκτή υπάρχει η γνωστοποίηση ότι συντρέχει η περίπτωση εφαρμογής των απαγορεύσεων του άρθρου 23α του Κ.Ν.2190/1920.

12) Αδυναμία Επιβεβαίωσης της Ύπαρξης Περιουσιακών Στοιχείων

Στις περιπτώσεις όπου οι ελεγκτές δεν μπόρεσαν να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη στοιχείων ενεργητικού, όπως κάποιο πάγιο στοιχείο ή αποθέματα υλικών, εμπορευμάτων, επιταγών ή διαθεσίμων, γνωστοποιούν την επιφύλαξη τους αυτή στο πιστοποιητικό που χορηγούν. Ο χρήστης των οικονομικών καταστάσεων θα πρέπει να δίνει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις των πιστοποιητικών όπου αναφέρονται τέτοιες παρατηρήσεις.

13) Υποτιμημένα Αποθέματα

Σημαντική παρατήρηση η οποία διατυπώνεται στα πιστοποιητικά των ελεγκτών σχετικά με τα αποθέματα είναι η αναφορά σε βραδέως κινούμενα ή απαξιωμένα αποθέματα. Αυτά τα αποθέματα συνήθως σχηματίζονται με το πέρασμα του χρόνου, όταν η επιχείρηση αδυνατεί να τα διαθέσει καθώς δεν υπάρχει πλέον ζήτηση για αυτά, ή έχουν ξεπερασθεί τεχνολογικά, ή έχουν καταστραφεί. Για το λόγο αυτό, η εταιρεία θα πρέπει να απεικονίζει την πραγματική τους αξία και όχι αυτή που είχαν όταν τα απέκτησε.

Σύμφωνα με τον Κ.Ν.2190/1920 τα αποθέματα αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της τιμής κτήσης τους ή του κόστους παραγωγής τους, και της τιμής στην οποία η επιχείρηση δύναται να τα αγοράσει ή να τα παράγει ή στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία τους.

14) Εγγυήσεις – Εμπράγματα Ασφάλειες

Στις σημειώσεις της εταιρείας αναφέρονται οι εμπράγματα ασφάλειες που έχουν χορηγηθεί από την εταιρεία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αν η εταιρεία επιλέξει να μην αναφέρει το ύψος των εμπράγματων ασφαλειών στον ισολογισμό και να τις αναφέρει στο προσάρτημα, τότε μπορεί στο πιστοποιητικό ελέγχου να γίνει αναφορά ότι οι εμπράγματα ασφάλειες αναφέρονται στο προσάρτημα, ώστε ο αναγνώστης των οικονομικών καταστάσεων να μην σχηματίσει λανθασμένη εντύπωση ότι δεν υπάρχουν καθόλου. Οι χορηγηθείσες εγγυήσεις και ακόμα περισσότερα οι εμπράγματα ασφάλειες απαντώνται σε εταιρείες όπου έχουν σημαντικό δανεισμό, βραχυπρόθεσμο ή και μακροπρόθεσμο, και είναι εξαιρετικής σημασίας, καθώς αν αυτές καταπέσουν, η εταιρεία θα αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα λειτουργίας και επιβίωσης.

15) Άθροιση των Παρατηρήσεων στους Ενοποιημένους Ισολογισμούς

Στα πιστοποιητικά ελέγχου τα οποία αναφέρονται σε ενοποιημένους οικονομικές καταστάσεις γίνεται συνάθροιση όλων των παρατηρήσεων των ελεγκτών, οι οποίες έχουν αναφερθεί στις επί μέρους ατομικές καταστάσεις, εκτός από εκείνες οι οποίες

απαλείφονται από την ενοποίηση. Επίσης, είναι πιθανό κάποιες παρατηρήσεις να μην αναφέρονται λόγω της μειωμένης σημαντικότητάς τους σε σχέση με τα ενοποιημένα μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων.

16) Κατασκευαστικές Εταιρείες

Εκτός από τα υπόλοιπα θέματα που αναφέρονται και ανωτέρω, δύο θέματα τα οποία εμφανίζονται συχνά στις οικονομικές καταστάσεις των κατασκευαστικών επιχειρήσεων είναι:

α. Απόσβεση απαιτήσεων από κοινοπραξίες

Ορισμένες κατασκευαστικές εταιρείες έχουν κάνει χρήση των ευεργετικών διατάξεων του αρ. 45 του Ν.2992/2002, σύμφωνα με τον οποίο μπορούσαν να μεταφέρουν απαιτήσεις από κοινοπραξίες τους και να τις αποσβέσουν τμηματικά και ισόποσα σε πέντε χρήσεις κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Κ.Ν.2190/1920. Ουσιαστικά με τη διάταξη αυτή, η διοίκηση αναγνωρίζει ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσό απαιτήσεων το οποίο πρέπει να διαγραφεί ως μη δυνάμενο να εισπραχθεί και στη συνέχεια επιτρέπει αντί να επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης να επιβαρύνει και τις μελλοντικές χρήσεις.

β. Απόσβεση υπεραξίας που σχηματίστηκε από απορρόφηση συμμετοχών

Επίσης, η υπεραξία η οποία προκύπτει από απορρόφηση συμμετοχών αποσβένεται τμηματικά και ισόποσα εντός πέντε ετών σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κ.Ν.2190/1920. Με το άρθρο 29 του Κ.Ν.3091/2002 παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να συμψηφισθεί με αποθεματικά των απορροφώμενων επιχειρήσεων τα οποία υπήρχαν τη στιγμή του μετασχηματισμού ή σχηματίζονται από κέρδη των επόμενων χρήσεων, είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα σε δύο χρήσεις. Έτσι η υπεραξία μεταφέρεται στα ίδια κεφάλαια χωρίς να περνά από τα αποτελέσματα χρήσης (καθώς αποσβένεται), εμφανίζοντας με τον τρόπο αυτό τα καθαρά κέρδη βελτιωμένα. Επειδή και αυτή η ευνοϊκή φορολογική διάταξη είναι παρέκκλιση από την πιο πάνω διάταξη του Κ.Ν.2190/1920 αναφέρεται στο πιστοποιητικό των ελεγκτών.

17) Σύγκριση Ελληνικών Λογιστικών Αρχών με τις Διεθνείς Λογιστικές Αρχές

Οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με το Κ.Ν.2190/1920 πρέπει να συντάσσονται σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Η υιοθέτηση λογιστικών αρχών οι οποίες προβλέπονται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αποτελεί παρέκκλιση από τις διατάξεις της εμπορικής νομοθεσίας και η εταιρεία οφείλει να κάνει γνωστοποίηση αυτών των παρεκκλίσεων στις σημειώσεις στον Ισολογισμό, ενώ και ο ελεγκτής κάνει μνεία αυτών των αποκλίσεων στο πιστοποιητικό που χορηγεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- International Federation of Accountants, Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements, 2004 Edition
- International Accounting Standards Board, International Accounting Standards - Framework of Presentation
- Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, Οδηγός Πιστοποιητικών Ελέγχου
- Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Δημήτριος Γκίκας, Αθήνα
- Ο Πανδέκτης του Λογιστή, Εμμανουήλ Σακέλλης, Αθήνα, 2004

Ειδική Ανακοίνωση προς Όλα τα Ενδιαφερόμενα Μέρη

Η πληροφόρηση που περιέχεται στο δικτυακό τόπο www.iraj.gr (Investment Research and Analysis Journal ή IRAJ) και στην παρούσα ανάλυση (ή γενικά παρουσίαση) βασίζεται σε ευρέως δημοσιοποιημένα στοιχεία, στατιστικές βάσεις δεδομένων, ετήσιους απολογισμούς, ενημερωτικά δελτία, επίσημες ανακοινώσεις και άλλες εξειδικευμένες πηγές πρωτογενούς ή δευτερογενούς έρευνας, οι οποίες κατά την άποψη των εκπροσώπων του δικτυακού τόπου είναι έγκυρες, αξιόπιστες και οι κατά το δυνατόν αντιπροσωπευτικότερες του προς εξέταση αντικειμένου. Το IRAJ δεν έχει προβεί σε πρωτογενή ή εμπειριστατωμένο έλεγχο του συνόλου των αναγραφόμενων πληροφοριών / στοιχείων και κατά συνέπεια δεν εγγυάται με απόλυτο τρόπο την ποιοτική και ποσοτική ακρίβεια των δεδομένων και απόψεων που εμπεριέχονται σε αυτήν. Η πληροφόρηση και οι απόψεις που παρουσιάζονται, υφίστανται κατά τη χρονική στιγμή της εκπόνησης της ανάλυσης, αποτελούν προϊόν συνθετικής και κριτικής μεθόδου, και ενδέχεται να μεταβληθούν μετά τη συγκεκριμένη ημερομηνία χωρίς καμία ειδοποίηση από μέρος του IRAJ προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Παράλληλα, είναι πιθανόν, οι απόψεις που βασίζονται σε διαφορετική μεθοδολογία ανάλυσης (θεμελιώδη, τεχνική ή στατιστική ανάλυση) αλλά και σε διαφορετική θεώρηση να μην βρίσκονται, κατά αναγκαίο τρόπο, σε απόλυτη αρμονία μεταξύ τους και ως εκ τούτου τα εξαγόμενα δεδομένα / συμπεράσματα ανάλογα με τα χρησιμοποιηθέντα κριτήρια να δίστανται ή να διαφοροποιούνται. Οι αγορές μετοχών, χρήματος και εμπορευμάτων χαρακτηρίζονται παραδοσιακά από υψηλό βαθμό μεταβλητότητας (volatility), με αποτέλεσμα να καθίσταται κατά καιρούς ιδιαίτερα δύσκολη η απόπειρα πρόβλεψης των μελλοντικών τάσεων. Παράμετροι, όπως οι εταιρικές εξελίξεις, οι μακροοικονομικές και μικροοικονομικές ισορροπίες, οι κλιματολογικές συνθήκες, το επίπεδο των αποθεμάτων και η εν γένει προσφορά και ζήτηση των προς διαπραγμάτευση χρεογράφων παρουσιάζουν ταχείς ρυθμούς αλλαγών ως προς την πληροφόρηση που διαχέεται στην επενδυτική κοινότητα και κατά συνέπεια οι εναλλαγές των προσδοκιών οδηγούν με τακτικό και συνήθως απρόβλεπτο τρόπο σε μικρές ή μεγάλες διακυμάνσεις των τιμών.

Οι προβλέψεις που αναφέρονται στις αναλύσεις του δικτυακού τόπου www.iraj.gr δύνανται να αποτελούν ένα μόνο από τα πολλά υπονήφια / πιθανά σενάρια μελλοντικών εξελίξεων, ανάλογα με τις διαφορετικές κάθε φορά υποθέσεις που λαμβάνονται υπόψη για την εξαγωγή τους. Επίσης δύνανται να εκφράζονται ως προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και όχι κατ' αναγκαίο τρόπο ως βασικές θέσεις που εκπροσωπούν το δικτυακό τόπο IRAJ σε ευρύτερη διάσταση. Όλες οι απόψεις οι οποίες βασίζονται σε προβλέψεις μεγεθών χρηματοοικονομικής φύσεως υπόκεινται σε σημαντικούς κινδύνους και αβεβαιότητες ως προς την τελική υλοποίησή τους, με αποτέλεσμα να απαιτείται εξαιρετική προσοχή στη χρήση αυτών των προβλέψεων ως κριτήρια επενδυτικής συμπεριφοράς.

Οι μελέτες και οι αναλύσεις του δικτυακού τόπου www.iraj.gr (Investment Research and Analysis Journal ή IRAJ) δεν αποτελούν προτροπή για την αγορά, πώληση ή διακράτηση αξιών και εκπονούνται με κύριο αλλά όχι αποκλειστικό σκοπό την ενημέρωση των επενδυτών. Τόσο ο κάτοχος όσο και οι συντελεστές του δικτυακού τόπου www.iraj.gr δεν καθίστανται σε καμία περίπτωση υπεύθυνοι για πάσης φύσεως ζημίες, οφέλη ή διαφυγόντα κέρδη, που προέκυψαν από επενδυτικές επιλογές, οι οποίες βασίστηκαν στα συμπεράσματα ή τα αποτελέσματα των αναλύσεων που δημοσιεύθηκαν. Απαγορεύεται ρητώς η αναπαραγωγή, χρησιμοποίηση και διανομή του εν λόγω προϊόντος χωρίς την έγγραφη άδεια του IRAJ και των εκπροσώπων του.
